

non cognouerit, quando animarum seruator ac medicus Iesus tot animi morbis egram ac faucia curaturus visitauit. Potes autem & hunc locum: si cognouisses, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: ita interpretari: Si hac die tua, qua scilicet ego Rex tibi ueni mansueti, cognouisses quæ ad pacem tibi, id est, quàm lata & pacifica tibi assero, mihi credidisses. Nunc autem posito uelamine super cor tuum, abscondita sunt hæc à te. Idcirco uenit dies in te, & c. eo quòd non cognoueris tempus uisitationis tuæ.

† Et ingressus in templum, cepit eicere uendentes & e-
mentes, dicens illis: Scriptum est: Quia † domus mea do- † Matth.
mus orationis est: Vos autem fecistis illam speluncam latro- 21. b.
num. † Et erat docens quotidie in templo. Principes autem Mar. 11. d.
sacerdotum, & scribæ, & principes plebis, querebant illum † Ioã. 2. d.
perdere: & non inueniebant quid facerent illi. Omnis enim Iſa. 56. c.
populus suspensus erat, audiens illum. Iere. 7. b.
† Ioã. 7. g.
& 8. c.

Simile signum ostendit Ioannes cap. 2. at non idem cum isto, unde constat ipsum bis templum ingressum, uendentes & euentes eiecisse è templo, & diuersis temporibus, & utrunq; prope pascha. At primùm 31. anno ætatis suæ, secundùm uerò anno eius 34. Unde generaliter inquit Ambros. seculares docet contractus à templo Dei abesse debere. Cætera Matth. 21. patent.

CAPVT VIGESIMVM.

Interrogatus à summis primatibus urbis super sua auctoritate, altera quaestione silentium illis imponit, ipsosq; super sua reprobatione per parabolam conuincit: censum Cæsari debitum soluendum iubet: resurrectionem supremam per Phariseorum confutationem, & se Dei filium

Dauidis testimonio
probat.

E † T factum est in una dierum docente illo popu- † Matth.
lum in templo, & euangelizante, conuenerunt prin- 21. c.
cipes sacerdotum, & scribæ cum senioribus: & aiunt, Mar. 12. d.
dicentes ad illum: Dic nobis in qua potestate hæc facis? aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem. Respondens autem I E S V S, dixit ad illos: Interrogabo

vos & ego unum verbum. Respondete mihi: Baptismus Ioannis de cælo erat, an ex hominibus? At illi cogitabant intra se, dicentes: Quia si dixerimus de cælo, dicit: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus, plebs uniuersa lapidabit nos. Certi sunt enim Ioannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. At Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate hæc facio.

Cum sibi templi principatum, & nulli alteri commissum arbitrarentur Iudæi, dubitant an vellet illis talē potestatem, tanquam ab alio superiori missus. Et quia miracula tot & tanta, quæ in Matthæo scribuntur, calumniari non poterant, eiectionem negotiatorum è templo calumniatur, quod inuidia etiam bona calumniari solent. Cum ergo ab eo quærerent in cuius autoritate ista mōliretur, alia quæstione sciscitatur de baptismo Ioannis, è cælo erat, an ex hominibus. Ambiguam igitur & quasi perplexam quæstionem animaduertentes, ne responsio sua in deteriorē vergeret exitum, tacuerunt. Cætera Matth. 21.

† Matth. 21. d. † Cæpit autem dicere ad plebem parabolam hanc: † Homo quidam plantauit vineam, & locauit eam colonis: & ipse peregrinatus fuit multis temporibus. Et in tempore illo misit ad cultores seruum, ut de fructu vineæ darent illi. Qui cætere: illi autem hunc quoque cædentes, & afficientes contumelia, dimiserunt inanem. Et addidit tertium mittere: qui & illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vineæ. Quid faciam? mittere filium meum dilectum: forsitan cum hunc viderint, verebuntur. Quem cum vi dissent coloni, cogitauerunt intra se, dicentes: † Hic est hæres, occidamus illum, ut nostra fiat hereditas. Et eiecerunt illum extra vineam, occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vineæ. Veniet et perdet colonos istos, & dabit vineam alijs.

Hic homo Deus pater est, non veritate, sed similitudine, quia ut pater familiars sub se filium habens & seruos, vineam plantauit, domum Israël, ut Psal. 79. Vineam de Aegypto transfulisti, eiecisti gētes, & plantasti eam: quā locauit Iudæis tanquam colonis; & ipse peregrinatus prof-

Etus est, non distantia loci, qui ubique præsens est, sed patientia in eos qui peccauerunt, punitiois. Et tempore fructus, non quod magnos ex eo collegerit fructus, quantumuis tempus vindemiæ expectauerit. ✠ Expecta-
uit enim, inquit Isaias, vt faceret uuas, & fecit labruscas. ✠ Isa. 5.
Cætera latius Matth. 21.

✠ Quo audito dixerunt illi: Absit. Ille autem aspiciens eos, † Psal.
ait: Quid est ergo hoc quod scriptum est: Lapidem quem re- 117. c.
probauerunt edificâtes, hic factus est in caput anguli. O uisus Act. 4. b.
qui ceciderit super illum lapidem, coquassabitur: super quem 1. Pet. 2. d.
autem ceciderit, comminuet illum. Rom. 9. g
Isa. 28. d.

Matthæus asserit eos contra se tulisse sententiã: Marcus & Lucas dicunt contra eos Christũ tulisse sententiam. Vero simile est enim ipsos veritatem parabolæ audientes, non potuerunt non proferre veram sententiam, quam secundum Lucam Christus confirmauit: quoniã prius ignorantes in se dirigi parabolam, in seipos tulerunt sententiam: quod intelligentes confirmante Christo, cœperunt dicere: Absit: vel vt ait August. Quidam dixerunt, quod refert Matthæus, cæteri, quod habet Lucas: & ita nolentes volentes prophetabant. Contra quos Davidis prophetiam necessariò implêdo Christus adduxit: Lapidem inquires, quem reprobauerunt edificantes, &c. quoniam: Christus à Iudæis reprobatus, & extra ueam eiectus, à gentibus est approbatus, & factus angularis lapis, qui ex duobus populis vnum templum edificet. Peccatores, & quidem Christiani super lapidem cadunt, & conquassantur, vt non rectè ambulare valeant. Super Iudæos verò paganos & hereticos lapis mole sua cadit, & eos penitus comminuit, vt nec quidem testa superfit. Cætera Matth. 21.

Et querebant principes sacerdotum & scribæ mittere in illum manus illa hora, & timuerunt populum. Cognouerunt enim quòd ad ipsos dixerit similitudinem hanc.

Licet eos Christus agnosceret incorrigibiles, nihil tamen eorum omisit quæ ad eorum salutem conuenirent, ita vt omnino essent inexcusabiles, vnde nisi metu arcerentur, parati semper erant iniicere in eum manus, & occidere.

‡ Marc. 22. c. † Et obseruantes miserunt insidiatores, qui se iustos simi-
 larent, vt caperent eum in sermone, & traderent illū prin-
 cipatui & potestati præsidis. Et interrogauerunt eum, dicen-
 tes: Magister, scimus quia rectè dicis & doces, & non acci-
 pis personam, sed viam Dei in veritate doces: licet nobis
 tributum dare Cæsari, an non? Considerans autem dolon
 illorum, dixit ad eos: Quid me tentatis? ostendite mihi dena-
 rium: cuius habet imaginem hæc inscriptio? Respondentes
 † Matth. 22. b. dixerunt: Cæsaris. Et ait illis: † Reddite ergo quæ sunt Cæ-
 saris, Cæsari: quæ sunt Dei, Deo. Et non potuerunt ver-
 bum eius reprehendere coram plebe: & mirati in responso
 Rom. 13. c. eius, tacuerunt.

Militare. Docet nos quàm astuti esse debeamus aduersus Iu-
 dæos, & aduersus hæreticos. Cùm igitur Christus liber-
 tatem prædicaret, ipsi autem Iudæi Cæsari subijceren-
 tur, ideo vel Christum responsurum expectabant insi-
 dijs eorum, non esse Cæsari pendendum tributum, &
 sic contrauenire Cæsari: quo facto milites Herodis para-
 tos secum habebant, qui eum apprehenderent, & præsi-
 di traderent. Sin autem iubere subijci populum Cæsari,
 argueretur mendacij, qui populo libertatē semper pro-
 mittebat. Animaduertens autem Christus versutiam eor-
 um iuxta Marcum, vel nequitiam iuxta Matthæum, vel
 dolum iuxta Lucam, iubet proferri denarium, quem asse-
 runt imaginem Cæsaris præ se ferre. Respondet autem
 illis non iuxta interrogationem, vt fallaciam eorum illu-
 deret: Quæritis inquit, an sit dandum vectigal Cæsari,
 non dico dandum, sed reddendum tanquam debitum,
 & quod Dei est, Deo reddendum. Hoc autem declarauit
 Paulus Roma. 13. Cætera Matth. 22.

Accesserunt autem quidam Sadducæorum, qui negant esse
 resurrectionem, & interrogauerunt eum, dicentes: Magister,
 † Deutr. 25. b. Moyses scripsit nobis. † Si frater alicuius mortuus fuerit, ha-
 bens uxorem, & hic sine liberis fuerit, vt accipiat eam fra-
 ter eius uxorem, & suscipiet semen fratri suo. Septem ergo
 † Matt. 22. c. fratres erant, & primus accepit uxorem, & mortuus est
 † Mar. 12. c. sine filijs. Et sequens accepit illam, & ipse mortuus est sine
 filijs.

filio. Et tertius accepit illam, similiter & omnes septem, & non reliquerunt semen, & mortui sunt. Nouissime omnium mortua est & mulier. In resurrectione ergo cuius eorum erit uxor? Siquidem septem habuerunt eam uxorem.

Et si Pharisei & Sadducei inter se discordes in opinionibus essent, concordés tamen facti sunt, ut Iesum in verbis suis caperent, & ad confusionem deducerent. Phariseis autem super reddendo censu Cæsari confusis, agrediuntur illum Sadducei, qui iusti interpretantur, pro iustitia in hoc seculo & in futuro seruanda, si futura sit resurrectio, quam ipsi negabant. Ideo huiusmodi rationem, contextunt: Si mortuorum futura sit resurrectio, non modò in hoc seculo, sed & in futuro seruanda est iustitia. At si iuxta legem Moysei de suscitando semine fratris septem fratres eandem uxorem iuxta illam legem consequenter duxerint, non poterit omnium esse uxor post resurrectionem: ergo non seruabitur inter eos iustitia, vel resurrectio mortuorum futura non est. Quam rationem pro sui erroris sufficienti defensione putabant inuenisse insolubilem. In quos CHRISTVS errorem illorum retorquet, utpote qui ignotis ratiocinarentur principijs: unde ipsorum stultitiam aperte reprehendit, quòd putarent homines cum carnalibus resurrecturos passionibus & imperfectionibus. Vnde subdit.

Et ait illis Iesus: Filij huius seculi nubunt, & traduntur ad nuptias: illi uerò qui digni habebuntur seculo illo, & resurrectione ex mortuis, neque nubunt, neque ducunt uxores, neque ultra mori poterunt: ¶ æquales enim angelis sunt, ¶ Matth. & filij sunt Dei, cum sint filij resurrectionis. 22. c.

Quasi diceret: Quoniam animas cum corporibus interire putatis, ideo resurrectionem mortuorum negatis, ignorantes connubia propter filios esse introducta, filios autem successione perpetuanda, successione uerò propter mortem futuram. Vbi ergò nulla est mors, neque necessaria sunt connubia. In futuro autem seculo non sunt necessaria connubia: quia sicut in hoc seculo omnes actus carnales sunt opera animalium, & imprimis actus libidinis, sic & omnes actus spirituales actus sunt angelici,

Mar. 12. d.
Exod. 3. d

lici, & præcipuè castitas, cum angelis semper sit sociata
virginitas. Idcirco non est illic corporea generatio, quæ
per nuptias fiat, cuius rei sunt angeli expertes, quibus
post resurrectionem similes erunt, nec viri vxores duce-
re, nec mulieres viris nubere, sicut nec angeli optabunt.
Cætera videbis Matth. 22.

Quia verò resurgant mortui, & Moyses ostendit secus ru-
bum, sicut dicit dominum Deum Abraham, & Deum Isaac,
& Deum Iacob. Deus autem nõ est mortuorum, sed viu-
rum: omnes enim viuunt ei. Respondentes autem quidam
scribarum, dixerunt ei: Magister, bene dixisti. Et amplius
non audebant eum quicquam interrogare.

Quoniam iuxta Matthæum respondit illis Iesus: Er-
ratis, non intelligentes scripturas, quas ex Moyse secus ru-
bum in deserto Sinai probare facile potestis, vbi dicitur
Exo. 3. ✠ Dominus Deus patrum vestrorum, Deus
Abrahæ, & Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad vos:
quorum si dominus est Deus, non omnino mortui sunt,
sed beatorum resurrectionem expectant. Pro sicut, Græ-
cè est *ὢς*, quod non modò similitudinis nota est, sed ra-
tionalis etiam, vt hic: & tunc significat quandoquidem.
Sensus ergo est: Moyses ostendit quòd mortui resur-
gunt, cum esset secus rubum iuxta montem Sina, voca-
retque eum de medio rubi dominus: quandoquidè hoc
loco verba domini recitat Moyses, dicit & appellat eum
Deum Abraham, Deum Isaac, & Deum Iacob.

Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt Christum filium es-
se Dauid, & ipse Dauid dicit in libro Psalmorum: ✠ Dixit
dominus domino meo, sede à dextris meis: donec ponam mi-
nicos tuos, scabellum pedum tuorum. Dauid ergo dominum
illum vocat, & quomodo filius eius est?

Iuxta Matthæum interrogauit eos Christus, què non-
dum venisse putabát, cuius esset filius, cum veniret. Re-
sponderunt ei: Dauid. Dixit illis: Quomodo ergo Da-
uid vocat eum dominum suum, dicès: Dixit dominus do-
mino meo: non quòd de eo natus esset, sed quòd à pa-
tre Deo, cum quo ab æterno fuit. Cætera Matth. 22.

† Sap. 11. f. Audiente autem omni populo, dixit discipulis suis: ✠ Atten-
dite

† Psal.
109. 2.

dite, à scribis, qui volunt ambulare in stolis, & amant salu- Matt. 23. 3
tationes in foro, & primas cathedras in synagogis, & pri- Mar. 13. d.
mos discubitus in conuiujs: qui deuorant domos uiduarum,
simulantes longam orationem. Hi accipient damnationem
maiores.

Ut autem uiris illis imposuerit silentium, uideritque eos incurabili morbo laborare, docet discipulos suos, maximè eorum fugiendum errorem, & ab eorum moribus cauendum quod Matthæus addit: secundum opera eorum nolite facere, quia omnia faciunt, ut uideantur ab hominibus. Cætera Matth. 23.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

Pauperula uida duo æra minuta mittens in gazophylacium, cæteris plura mittentibus præfertur, templum cum ciuitate euertendum, & ciues exulandi prædicuntur, signa iudicij prognostica cum summa populi miseria innuuntur.

R† Espiciens autem uidit eos qui mittebant mu- † Marc.
 nera sua in gazophylacium diuites. Vidit autem 12. d.
 & quandam uiduam pauperulam mittentem 24. q. 1. ca
 æra minuta duo. Et dixit: Verè dico uobis, quia pite.
 uida hæc pauper plus quam omnes misit. Nam omnes hi Odi &
 ex abundantia sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex proiec.
 eo quod deest illi, omnem victum suum, quem habuit,
 misit.

Gaza Persicum nomen, Phylax Græcum, ex quibus componitur nomen gazophylacium, arca scilicet constituta iuxta portam templi domini forinfecus, ad congregandam pecuniam pro templi instauratione, ut 4. Reg. 12. & 2. Paralip. 24. In hoc autem gazophylacio foramen erat superne, per quod populus ad templi instaurationem, & pauperum alimentum iactabat pro deuotione sua pecuniam. Quibus omnibus pauperem uiduam æra duo mittentem prætulit, uon pecuniam tantum, sed bonam uoluntatem, pro qua quicquid potuit, misit, maiora desyderans mittere, si potuisset. Cætera uide Matth. 12.

Et quibusdam dicentibus de templo, quòd bonis lapidibus